

זאת הייתה מחדמת משה רבינו ע"ה שמצוות
לקיחת עצמות קודמת למצוח בית מצדים.
מןפניהם שלמצוות זו יש קופצים ולזו אין
קופצים. וגם מפני שבמצוות זו ישנה הנאת
הגוף ולזו אין הנאת הגוף, וקורובתו היא יותר
ללשמה.

יְהוָה נִצְחָה

יעמג, י"ט. ויקח משה את עצמות יוסף

ומעתה לכשנכו לא דעת כמה הועל
משה לכל ישראל ע"י מצוה זו, נמצא
מש"כ רוזל [בראשית רבבה פרשה פ"ז] אוח
ח' בזה"ל: שמעון איש קטרון אומר בזכות
עצמאותו של יוסף נקרו להם הים לישראל
הה"ד הים ראה ונינס בזכותו ויעזוב בגדו
וינס, ועיי"ש. ובאיור דברי המדרש מסתבר

משום דבראמת הניטהה זו היה מיטירות נפש
מכmesh, שהרי הבין שהיא מוכחה לכוסות
6) קלונה ותצטון לומר "בא אליו העבד העברי
והיה כחרימי קולי ויעזוב בגדו אצלי יונס
החותצה", וכל התוצאות שהיו אח"כ, ואלמוני
חלומות פרעה הלוא היה נשאר כל ימי חייו
בבית הסהר, הרי שמסירות נפש ממש היה
7) כאן, וחמות זו היינו צרכיכים ישראל בשעה
קליעת ים סוף, שהרי אמרו מלאכי השרת
הלווע עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז, הרי
שהמלכים לא ראו הבדל בין אלו לאלו,
והוצרך הקב"ה מהמת זה להטריד את השטן
בענין איוב⁷, ואילו לא היו הוכחות שאנו
8) נתנו מכל אומה ולשון לא היה יכול
מדת הרחמים לעמוד בפני מדת הדין
ככל, ואיפה מצאו זאת? בנסיונו של
יוסף, כי הדברים היו כל כך רוחקים ממושגינו
9) האומות עד שספרו רוזל נגיד' שם אותן ו[...]
מטרונא שאלת ר' יוסף אל' אפשר יוסף
בן שבע עשרה שנה היה עומד בכל חומאו
והיה עושה הדבר הזה וכורע עיי"ש, הרי שלא
השיגה שינוי באפשרות האדם לעמוד
בניסוין זה, וכאן ראה הקב"ה למדת הדין
10) שנשתנו מכל אומה ולשון, ואיפלו אם
יעובדי עבדה זורה הם אבל תוך הוכחות
פמקור אחר נחצב. אבל משמע מוחך מאמר
זה שבלא ארוןו של יוסף לא היה היה
11) מתקבע, ונמצא שמצוה זו הצללים לכל
ישראל, ונתקיימה ביזמתם, בין בית מצרים
ובין בית הים, נמצא דגם מצות ואח"כ יצאו
ברכוש גדול נתקינה ג"כ ע"י מצוה זו של
12) לקיחת עצמות יוסף⁸.

| איתא במדרש [רביה פרשה כ' א'ות י"ט]
בזה"ל: עליון המכובד אומר חכם ל' יקח
מצוות שכל ישראל היו עוסקים בכספי וזהב
ומשה היה עוסוק בעצמות יוסף שנא' ויקח
משה את עצמותו וגנו' אמר הקב"ה למשה
עליך נתקיים חכם ל' יקח מצות יוסף היה
חייב לאביו לקברו מפני שהוא בנו ואתה לא
בנו ולא בנו ולא היה חייב לעסוק בו
וקברת אותו וכן אני שאיני חייב לבריה אני
מטפל בך ואකברך שנא' ויקבר אותו בני
עכ"ל המדרש. לכאניה מאי קרא הוץך
לוות, שהרי זה דבר מפורש, ומה חכמה יש
כאן, והלווא דבר פשוט הוא שמצוות גדרולה
היא ושבזכות זו זכה להזכיר על ידי הקב"ה
בעצמו⁴.

הנראה, דכמתה ביזת מצרים היה
מצוה רבה, שהרי ארוז'ל [ברכות דף ט'
ע"א]: דבר נא באזוי העם אין נא אלא לשון
בקשה כו', שלא יאמר אותו צדיק אברהם
ועבדותם וענו אותו קיימם בהם ואחריו כן יצאו
ברובש גדול לא קיימם בהם, הרי שעיל ידי זה
נתקינו דברי ד'. וכפי בגראה מרוז'ל^ט שבני
ישאל לא רצואן [ליקת את ממוןם], מפני
שהבינו שבאם יטלו את ממוןם ירדפו

אחריהם מה שלא היו עושים זאת אלמוני היו
בורחין בעצמן⁶. ואפשר שגם מצד שנות
החמס והגול שנשרשו במדהה זו מאכזריהם
הווצרן לזרום ולבקש מהם בלשון בקשה
והטעם שלא היה כאן חמס הוא מפני
שבאמת כל רוכש מצרים גורם יוסף הצדיק
למצרים; והוא הוא שהעשיר את ארץ מצרים
ע"י שקבע את כל הכספי של הארץ משביב
למצרים. וגם העבודה בבני ישראל היתה
שלא כדרין; אנשים שהזמין לארצם ב כדי
להאכילם את טוב וחלב הארץ זהה"ב' נטלים
על כרhom לעבדים, אין להם למצרים מצד
הנמוס והיושור שום זכות לקחת אותם
לעבדים ולשלוט בגופם לכל צרכיהם, וא"כ
היו יכולם מן הדין לטעות את מעשה ידיהם
וכמו שאורז'ל בפרק חילק [סנהדרין דף צ']
ע"א] בויכוחו של גבייה בן פסילא ובני
מצרים עיי'יש, ונמצא שהרי מצוה היא. בכל

) התיצבו וראו את ישותה ה'. כי אתם לא העשו מלחמה, רק תראו את ישותה ה' אשר יעשה לכם היום. יש לתמוה, איך יירא ממנה גדול של שש מאות אלף איש מהרודפים אחריהם, ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם. התשובה, כי המצריים היו אדונים לישראל, וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעריו לסבול על מצרים, ונפשו שפלה, ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוני. והוא ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. הלא תראה, כי עמלק בא בעם מועט, ולולי תפלה משה היה חלש את ישראל, והעם לבדו שהוא עשה גודלות, ולו נתכו עלילות, סבב שמו כל העם היוצא ממצרים הוכרים, כי אין כח בהם להלחם בכנעניים, עד שקס דור אחר דור המדבר שלא ראו גלוות, והיתה להם נפש גבואה, כאשר הוכרתי בדברי משה בפרשת ואלה שמות (לעיל, ב. 5).

ויראו העם ויאמינו. תיבאת ותאמונה עקר לכל התורה. וכORB
רביינו חנאל: כי תאמונה מתחלת לאבעה חלקים: אמונה בהקב"ה, שנאמר: האמין ביה' אלהיכם ותאמנו⁵⁸, ותו שכתב: ויאמינו בה' ובמשה עבדו אמונה בבניאים שנתחייבו⁵⁹ לשמע דבריהם, שנאמר: מי האמין לשמעותנו⁶⁰, אמונה בעולם הבא שיש להאמין כי יש עולם הבא ויש שבר טוב מעוזה לזרקם, וזה שאמר דוד ע"ה: לו לא האמנתי לראות בטוב ה'⁶¹, אמונה בכבוד הגואל שנה פנה גודלה בתורה, והוא שאמר: הנני יסד בצדון אבן בחן פנת קורת מוסד המאמין לא היה⁶², וכל המאמין שלא נוכית הרבה, הוא שנאמר באברהם שהיה שרש האמונה: והאמין בה' ויחשבה לו צדקה⁶³, ומזה הונן נונח לעזן שנאמר: פתחו שערם ויבא גוי צדיק שומר אמונים⁶⁴, ונבנה⁶⁵ לחיה העה"ב, שנאמר: וצדיק באמונתו יחייה⁶⁶. וכי שאני מאמין בכל אל עלינו הכתוב אומר: לא יאמין שב מני חשק וצפיו הוא אליו⁶⁷, ואני נוכה לאילנות שנאמר: וברותי מכל המורדים והפושעים בי⁶⁸, וכותב: אמונה נוצר ה' ומשלם על יתר עשי גאה⁶⁹, פירוש: ה' ית' נוצר אמוני, ועל אותו שאין בהם אמונה משלם עונשם כי הם עושים בגאות, ואינם זולמים לחיים, שנאמר: הנה עופלה⁷⁰ לא ישרה גפסו בו וצדיק באמונה יחייה⁷¹, עד כאן לשון הרבה ויל. ומפני שהאמונה יסוד כל התורה יכולה تكون לנו רין⁷² בתפלה ובברכות לעונות אמן, שהוא נגור מלשון אמונה, ומלשון הדעת, שמקבל עליון בברית המברך ומודה בהם⁷³, והוא שארזל⁷⁴: אמן קבלה אמן שבועה אמן קיום, ועל זה אמרו⁷⁵: גודל העונה אמן יותר מן המברך. ובאור הענן: כי המברך מעד בברכתו של הקב"ה שהוא מקור הברכה, והעונה אמן הוא מקיים השטר⁷⁶, והוא עקר, שאין קיום תزادות بعد ראשון אלא بعد שני שהעדות נגמר על יה' והעונה אמן הוא העד השני, ואידך בונא ציצטרף עם העד הראשון שהוא המברך כי עמו העדות קיימ. וכבר האריכו ר' ליבר במשפט הולרת אותיות התיבה הונאת⁷⁷ ואיך יתחייב להגות בהם אדם, והוא שאמרו⁷⁸:

מרבבות פרעה וחילו ידה בם וublisher שלשין טבעו בם סוף (טו, ד).
 אעילנו כל דבר גשמי שאפשר למשו בידים זה מציאות. כאשרנו אומרים שרוחניות היא מציאות לא פחות מגשמי, אדם אינו יכול להבין זאת, כי אנו רגילים שרק דבר שאפשר למשו זה מציאות. אנן חשבים שרוחניות זה דבר מטפי, מחשבות כאלו, אפשר לחשב בר או בר. זו כפירה. עיריר לדעת שהברוא-עולם הוא הרבה יותר מציאות מאשר הדברים הגשמיים כשולחן וכדומה. הדברים הגשמיים הם דמיון בלבד לעומת המציאות של רוחניות. על זה הולכת כל השרה - מרכבות פרעה וחילו ידה בם, שהברוא-עולם נלחם כנגדם גשמי. ולעומת הבורא-עולם הדברים הגשמיים הם כאין ובאמת. בשיש גלי של רוחניות, כל המרכבות טובעות. "ברוחות אפיק" - רוחניות
נעמדו מים. בבונחנות חזקה יותר מהטבע, שטבע המים להיות נזולים, ואילו כשהיה גלי של רוחניות הם עמדו כמו קיר. וכן "נשפת ברוחך" - רוחניות - בסמו ים".

המציאות האמיתית היא רק "מי כמן באלים ה". וההקדמה לכל זה היא "יאرومמנהו", שאני עיריך לromevo ולדעת שהמציאות האמיתית היא רק הבורא-עולם ולא שום דבר גשמי. לזה הגיעו בשירה, עד "זה איל", שראו שזו מציאות שכמעט אפשר להציג עליה באכבע. וזה המציאות הריאלית היחידה. אין זו אידיאה או מחשבה או מטפיה בלבד. וזה הצרה בכל הדותות, שאנו כайлן חיים בשלנו, והוא הבורא-עולם הוא "קישות" לחיים שלנו, שהוא חגייג לשעות נעלות בחיים, כדי לזרום אותם ולעשות אותם חגייגים, لكن עיריך איש דת שיפאר את הטקס. וזה נובע מכך שאנו רואים כמציאות רק את החיים שאתם אנו יכולים למש, ולא את הרוחניות. מבט כזה על הדת והкриקוטורה של דת, זהות מלחתו של ה' - "ה' איש מלחמה", להכנס מבט כזה בנו שרוחניות היא מציאות יותר מאשריות. זה עיקר מה שהשירה באה ללמד אותנו⁹.

(ט) י"ג ח'ו

1 תביאמו ותטעמו בהר נחלתן. אמרו במכילתא
tabianu la amru ala tabiamu nibao
ולא ידעו מה ניבאו, פ"י שנזרקה נבראה בפייהם
שלא במתכזין דבניהם יבוא ולא הם בעצם.
אמנם יש להבין מה סבור הם באמורם לשון זה
והנראות והם נתקוננו בזה לכוונה אחרת ולא
נתקיימה כוונתם ורק נתקיימה לנבראה וזה שלא
נתכננו להם לה. במשמעות פסחים (פרק ב') איתא
לא גלו ישראל אלא בשבייל שיתוטפו עליהם
גרים שנאמר (השע' ב', ה') וורעת לי בארץ כלום
אדם ורעה כור אלא להכenis כמה כורים. כוונת
הגמר דע"ג דודאי הגלוות הגיעו להם עבור
חטאם רק דתיה יכול להעניש אותם באוצרם
ולא גלו מארצם רק בשבייל שיתוטפו עליהם
כני. והנה אלמלא לא חטאו ולא היה מקומם
לגלות בע"כ שהיה אלו הצריכים להתחבר להם
באים מעצםם לאין ישראלי וכמו דאיתא
במדרש המשל למלך שנטע כורם יפה בעירו
בכל מקום שהיה רואה נטיעה יפה היה נוטלו
ושותלו בתוך כרומו. אבל אחר שחטאו וצריכים
להענש ונעשה שלפיהם בעניין כל ורוחוק הדבר
шибאו אליהם הוכרכו ישראל להגלוות וילכו
הם אחרי הגויים ללבצם וליה הוא שנתקוננו
עלוי הים בשירותם ואמרו שמעו עמים ירגזון
כ"י או נבהלו כ"י תפלול עליהם אימתה ופחד
כ"י שמדובר באומות שכני א"י ואמרו אח"כ
tabiamu ותטעמו בהר נחלתן אמרו בלשון
נפטר דרטובים שבבם שרואים להתווך علينا
tabiamu ותשטעמו בהר נחלתן דם יבא או אצלינו
ולא נצטרך לילך אחריהם. ולא נתקיימה
כוונתם ואת נבען tabiamu קאי על הבנים שלהם
шибאו ולא הם עצם וזה ניבאו ולא ידעו מה
ニיכאו. ובדרך זה נוכלhabar דבר המדרש רבה
(יליקוט שמות רשות) בפרשנה עמלק דמשה ובניו
התפלל ואמר אומה זו שאתה עתיד לפורן בין
האומות רשות זה ורוצה לכלותם. והדברים
מופלאים ומהותרים ביאור. רק הכוונה דתיכף
אחר קריית י"ס שנאמר עליו שמעו עמים
ירגזון נתחדש גם אצל שכיניהם התשובה
להדבק עמם וכמו שכתב רשי" בשיר השירים

4 א. ט שמן תורק שמק על כן עלמות האבון
דכשנתפרנסת הנשים שעשית באו כמה להתגיר
בא יתרו באה רחוב וрок בכיטת עמלק הקר
אותם וכמו שא"כ אשר קרע בדרכן וידיעו
המשל שאמרו חז"ל (תנומא תצא, ט') משל
לאםבט רותחת בא אחד וקפץ לתוכה אע"פ
שיכונה מכל מקום כבר הקר אותה לאחרים.
וחיקף בבואר הבין משה רבינו דעתה בע"כ
יהיו ישראל מוכרכים לילך לקבוץ את הנספחים
אליהם וזה שאמר אומה זו שאתה עתיד לפורן
בארכעה רוחות רשות רשות וה עד רוצה לכלותם
לגמר חיליה:

5 מ"י במכחה באלים ה' מי במכחה נאדור בקדוש נורא תhalbוט עוזה פלא (טו, יא).
בתרגום אונקלוס: "מי במכחה באלים ה' – לית בר מינך דאה הוא אלקא ה'".
וכי זו השוואה שאין באלקינו באלים? ובאמת אין בכך השוואה כלל, אלא לנו
נדמה שיש השוואה. אנו משתמשים בעולם כוחות חזקים. כל הכוחות הגשמיים
שליטים בעולם הם כוחות חזקים מאד. אין לנו מושג כיצד שיר שבים יתבטלו. כאן
בקרייתם ים סוף וראו הכליל ישראל "מי במרק באלים ה'", שכן הכוחות החזקים יכולים
להתמודד עם הבורא-עולם. להרגיש בחוש שאין כהborai-עלום בجسمיות, זו כבר
דרגה גבוהה ביותר של אליה הגיעו ישראל אז. אם נשאל אדם ממי הוא מפחד יותר,
האם מה' או מבשר ודם? ודאי שיאמר שהוא מפחד מה' הרבה יותר, אבל אם במנין
יריות תותחים ישאלחו" ועכשו ממי הנר מפחד יותר" יאמר שמהותה, מפני שככל
אמונתינו היא רק בגין "השכפה" אבל בחוש איןנו מרגשים אותה כלל. וכך בפה
אנו אומרים שאנו מפחדים מה' יותר, אבל כשאנו רואים דבר שمفחד בחוש -
مفחדים מمنו יותר, מכין שאותו רואים בחוש ואתה ה"השכפה" לא רואים בחוש.
כוחות הגוף מערכיים רק דברים גשמיים, והם צריכים ללמידה ולהכיר את זה
הborai-עלום, שרוח מכריע חומר. עבודה גודלה דורשת להגיע לדרגה שרוחוניות תהיה
בחוש. נבר אמר ר' אליעזר לתלמידיו בשעת פטירתו, שהוא מורה שמיים עליהם כמו
בשר ודם. אמרו לו עד כאן אמר להם ולואי (ברכות כה, ב), כי מורהبشر ודם והוא
טבעי כיון שרואים בחוש את האדם ומפחדים ממנו אבל רוחניות לא רואים בחוש
וקשה להגיע לכך שהרוחוניות תהיה מוחשית גשמיota אצל האדם.
לפי יש קשר عمוק בין קרייתם סוף לבית המקדש המזוכר בשירה שלוש פעמים
(עין לעיל פסק ב'), משום שהכליל ישראל רצוי שהיה מקום בעולם שיוכלו לראות בו
רוחניות בחוש.

(ג) ג' ח'ו

ואם תאמר וכל זה קשה למה לא הזכיר הכתוב
עמם בכבוד אב ואם, ויש לו מזרנו שתפקיד
ריש' בלשונו 'שנתן להם מקצת מצות
לוזחטס', ורואה לו מר char לALLOW שלוש
ימים בלבד תורה, כמו שדרשו ז'ל (ו'ק פ' ע' על

6 פסק נ' פסק נ' "וילכו שלשה ימים בלבד
מיס", ואין להיות ללא תורה. לכן נתן
לهم אלו שלשה פרושים לי' שם ולבוט
גובלות מאורדי. כמו שדרשו מהלכות שכח, כי
יש לו הלכות רבות מאוד לשבחן. ופה
אדומה אף על גב שאון להלכות רבות, הלכה
אתה שללה. עמורק عمוק מי ימצאו (קהלת
כ' ט). ודרין – הדرين של תורה יש בהם
חכמה, כמו שאמרו חכמים (ב' קפ' ז' ז'ז'ה)
שיחסים יעסקו. בדיני נמננות, לפי שbulk
משמונה הדין גורו. ושלשה דרביהם יש כדין:
אם עמוקך מעד עצמו כמו פרה איזומה, או

7 מ"ר רבבי ההלכות שיש בשכת, או מ"ר הברל
חולקים שיש בדרין התורה. ולהריגל אותו
בלימוד התורה, כי ציריך הוא בלימוד תורה
להעמיק בה. ולפעמים לחות הברל בין דבר
לדבר כמו שהוא בדרין ממונות, שהדרין משתנה
בחילוק קטן. גם ציריך ללימוד רבבי ההלכות.
ולא נמצא בכל מצות התורה דברים אלו רק
בשלשה מצות, דהיינו פה אדומה שתיא
עומקה, ושפת יש לה רבבי ההלכתה, ודרין
ממון יש בו חולקים הרבה. ושמעתה בזה
פיווש אחר למה אלו ג', ובפרשנות ואthanin
תמצא אורה

למען אנטנו הילך בתורתך אם
לא, מה עניין המן אל נסיוון כהו ? ועיי
ברשיי, וניל ע"פ מה שכטבנו בהדרה"ז
ח"ב ד"א, והבאו זאת לעיל בקיצור
(טו' — כ"ה), שטסגולת השבת להשריש
אמונה בחידוש העולם ע"י הקב"ה, ולפיכך
נשחת השבת כיסוד האמונה, וא"א היה
למת תונת לישראל, טרם שנשחרשה
תאמונה בלבותיהם ע"י שמירת השבת.
ולפיכך נתנה שבת לישראל קודם קודם מעמד
זהר סין, כדי שהאמונה, הנקייה ע"י

שבת, תשמש כיסוד לקבלת התורה
ושמירות המצוות. ולא בנקל, אף לא בטעם
אות קבלו ישראל עליהם את השבת.
ובمرة kablu عليهم רק שבת של מנוחה,
ההמקובלות גם באורה, ושהיינו רגילים בה
במצרים) וגאותה בשעת ירידת המן, תחת
השפעת הנשים, שנעשו בו (שבע"ש ירד
לחם משנה ובשבת לא ירד כלל, ושלא
הכזיש הנתר ממנו על שבת). קבלו
עליהם גם שבת של קדושה (אל יצא איש
מקומו). ואם לא היו בני ישראל מקבילים
עליהם את שמירת השבת: בمرة — שבת
מנוחה ובדבר סין — של קדושה — א"א

תי' לישראל קיבל את התורה, כי באין

יסוד — אמונה בה, נוותן התורה א"א

לבנות את הבניין — עולם של תורה

ולפיכך נאמר גם בمرة, גם בדבר סין

לשון נסיוון: בمرة: «שם נטהו» וכאן:

«למען אנטנו הילך בתורתך אם לאי,

והיינו שה' יתן את המן בתנאים כאלה,

שייעידו על קדושת השבת, וזה יהיה

נסיוון, אם אפשר למסור לבני ישראל את

התורה. כי אם לא יקבלו את השבת

איפילו ע"י הנשים, שנעשו במן, א"א

36 שיקבלו את התורה.

8
אלין
עליה

(4)